

Govor visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Miroslava Lajčaka predsjedavajućima Komisije za vanjske poslove parlamenata zemalja članica EU

Sljedeći korak koji Bosna i Hercegovina mora poduzeti

Dame i gospodo,

Dobitnik Nobelove nagrade za mir iz Sjeverne Irske, John Hume, opisao je Evropsku uniju kao “najbolji primjer rješavanja sukoba u svjetskoj istoriji.”

Pri tome je mislio na to kako je EU okupila bivše neprijatelje nakon Drugog svjetskog rata te kako je kasnije evropska integracija pomogla da se pomire interesi i težnje dvije zajednice koje žive na irskom ostrvu.

Mislim da Humova opaska ima osobit značaj za Bosnu i Hercegovinu i to ne samo u opštem smislu da je u procesu integracije zemalja zapadnog Balkana u Uniju moguće riješiti ogorčenje i neprijateljstva koja su uslijedila nakon raspada bivše Jugoslavije.

Konkretno, proces evropske integracije je neophodan sljedeći

korak u poslijeratnom oporavku Bosne i Hercegovine. To je politički, ekonomski i socijalni instrument koji može zamijeniti izvršne ovlasti međunarodne zajednice koje su povjerene visokom predstavniku.

Kada se trenutna situacija u Bosni i Hercegovini sagleda u tom kontekstu, mnogi elementi političke i socijalne tranzicije te zemlje polako dolaze na svoje mjesto.

Trinaest godina nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma nalazimo se u ključnoj i vrlo osjetljivoj fazi u tranziciji u Bosni i Hercegovini.

S jedne strane, institucije u zemlji su pokazale da su u stanju donijeti potrebne odluke koje su otvorile put parafiranju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. S druge strane, međutim, vidjeli smo kako se politička kriza brzo može razbuktati i zaustaviti mašineriju vlasti.

Najskoriji primjer paralize uslijedio je nakon Rezolucije koju je usvojila Narodna skupština Republike Srpske, u kojoj se navodi da taj entitet ima pravo na otcjepljenje od BiH.

Na sastanku Vijeća za implementaciju mira u Briselu, premijer Republike Srpske dao je uvjeravanja međunarodnoj zajednici da je to bilo tek davanje oduška ljutnji izazvanoj jednostranim proglašenjem nezavisnosti Kosova, rekavši da prijetnje otcjepljenjem nisu stvarne i da su uslovljene ponašanjem drugih.

Čak ako ta prijetnja i jeste uslovna, ona je ozbiljna. Ne možemo ignorisati moguće efekte takvih prijetnji u zemlji u kojoj su uspomene na krvoproliće još uvijek svježe.

Kao reakciju s druge strane čuli smo izjave iz SDA, jedne od dvije vodeće bošnjačke stranke, da su oni branioci Bosne i Hercegovine – a “oni kojima se ta zemlja ne sviđa neka idu iz

nje”.

Bošnjačka strana također sve glasnije kritikuje međunarodnu zajednicu što nije dovoljno oštro reagovala na rezoluciju NSRS i druge izjave koje dolaze iz Republike Srpske.

Glavni razlog za stalne podvojenosti je nepostojanje konsenzusa između tri konstitutivna naroda o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti ove zemlje.

Teoretski, trebalo bi da je moguće pomiriti njihove različite stavove. Praktično, politička vođstva svakog od naroda još uvijek ne traže najmanjeg zajedničkog imenitelja za međusobno prihvatljivo rješenje, nego je jasno da žele nametnuti sopstvenu viziju. Naslijeđe rata i logika politike zasnovane na nacionalizmu, u kojoj niko ne dobija, izuzetno otežavaju postizanje bilo kakvog bitnog kompromisa.

Jedini način da se trajno riješe ovi duboko ukorijenjeni problemi bio bi putem ozbiljne interne rasprave o ustavnom poretku o kojem građani Bosne i Hercegovine mogu postići dogovor.

Međutim, pokušaji da se pokrene ustavna debata rezultirali su eskalacijom političkih tenzija i usporavanjem provedbe reformi na širem planu.

* * *

Kakav je naš odgovor na ovaj problem? Kako ćemo osigurati da ova zemlja gradi dalje na pozitivnim političkim pomacima koji su načinjeni u dugoročnom periodu, posebno putem pozitivnih podsticaja koje stvaraju izgledi dublje evropske integracije?

Na sastanku Vijeća za implementaciju mira održanom prošlog mjeseca, međunarodna zajednica je pokazala apsolutno jedinstvo u pogledu budućih planova; nije bilo izdvojenih mišljenja – niti od strane Rusije, niti SAD-a, niti EU, niti od strane

bilo koje organizacije članice. Vijeće za implementaciju mira je ponovo potvrdilo suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine i ponovo konstatiralo konačni cilj, tj. stvoriti mirnu održivu državu koja se nepovratno nalazi na putu evropske integracije.

U posljednje dvije godine, međunarodna zajednica zastupa čvrst stav da je daljnji put naprijed putem zatvaranja Ureda visokog predstavnika i tranzicije na misiju EU koju bi predvodio specijalni predstavnik Evropske unije.

Na sastanku u februaru, Vijeće za implementaciju mira je predstavilo korake koje treba preduzeti prije zatvaranja OHR-a. Ono je organima vlasti postavilo pet zadataka putem čije realizacije mogu demonstrirati sposobnost i opredijeljenost za preuzimanje pune odgovornosti za upravljanje Bosnom i Hercegovinom.

Oni moraju riješiti pitanje državne i vojne imovine; moraju završiti implementaciju Konačne arbitražne odluke za Brčko; moraju uspostaviti potrebne administrativne i pravne strukture da osiguraju fiskalnu održivost države; i moraju demonstrirati da je vladavina zakona zaživjela u politici, administraciji i svakodnevnom životu u Bosni i Hercegovini.

Pored toga, Vijeće za implementaciju mira neće razmatrati zatvaranje OHR-a dok EU ne potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i dok samo Vijeće za implementaciju mira ne donese pozitivnu procjenu u pogledu ukupne sigurnosne situacije.

Cilj ove tranzicije je postizanje konačnog rezultata, a ne utvrđivanje konačnog datuma.

Tranzicija sa funkcije visokog predstavnika na funkciju specijalnog predstavnika EU će značiti kraj izvršnih ovlaštenja međunarodne zajednice, koja su više od deset godina omogućavala visokim predstavnicima da sprječavaju opstrukciju mirovnog procesa i ubrzaju tempo oporavka.

Zatvaranje OHR-a je samo jedan dio tranzicije Bosne i Hercegovine prema statusu potpuno funkcionalne demokracije. Drugi dio se odnosi na uspostavljanje struktura koje mogu osigurati da se proces nastavi i održi tempo postratnog oporavka.

To se može sumirati jednom riječju: Evropa.

Evropska integracija za Bosnu i Hercegovinu nije samo logičan slijed nakon međunarodne intervencije – nego je i nova podloška za politički život.

Proces integracija, u svakom smislu, odražava jedinstvo, a ne podjelu – isti se zasniva na zajedničkom pothvatu da se ostvare jasni i ostvarivi ciljevi koji će donijeti značajne prednosti u srednjem i dugoročnom razdoblju.

Svi mi koje posao koji obavljamo dovodi u kontakt sa političkim establišmentom Bosne i Hercegovine možemo učiniti veliku uslugu ovoj zemlji zadržavajući fokus na programu integracija. Ovaj program predstavlja model koji će pomoći ovoj zemlji da raščisti sa svojom nedavnom, sukobima obilježenom prošlošću.

Kako se Evropska unija priprema da preuzme odgovorniju ulogu za budućnost Bosne i Hercegovine, jedan korak će biti da se prisustvo EU u zemlji ojača i efikasno organizira spajanjem mandata specijalnog predstavnika EU i šefa Delegacije Evropske komisije. Ovako konsolidovan ured će biti u mogućnosti da na efikasniji način pomogne da se održi zamah Bosne i Hercegovine na putu ka potpunoj integraciji u EU.

Preuzimanje ove nove odgovornosti u Bosni i Hercegovini predstavlja izazov za vanjsku politiku EU bez presedana i države članice moraju ozbiljno razmisliti o tome kako se ovaj izazov može na najbolji način riješiti. Ne radi se jednostavno o uspostavljanju nove i snažnije misije – radi se o složenom

zadatku koji će zahtijevati političke kao i finansijske resurse.

Naša zajednička vanjska i sigurnosna politika i njen logičan produkt – evropska sigurnosna i odbrambena politika su primijenjene i razvijane u Bosni i Hercegovini. Također ćemo morati ispitati poredak i međuodnos naših različitih instrumenata – Ureda specijalnog predstavnika EU, Evropske komisije, Policijske misije EU i Snaga EU (EUFOR) koji djeluju zajednički – u Bosni i Hercegovini u periodu kada više neće postojati bonske ovlasti. Ovo je važno ne samo za Bosnu i Hercegovinu već i za budući smjer vanjske politike i instrumente Evropske unije.

Dozvolite mi da budem vrlo jasan: Bosna i Hercegovina je veoma karakteristična u mnogim različitim i složenim aspektima te zbog toga zahtijeva modifikovan i pažljivo razrađen pristup Evropske unije.

Kako se bude povećavao zamah koji ostvaruje Bosna i Hercegovina na putu ka integraciji u Evropu, isto tako će se povećavati i obim postavljenih uslova i nagrada od strane EU.

Zbog toga sam u svojstvu specijalnog predstavnika EU otpočeo kampanju koja će stvoriti platformu za intenzivne konsultacije sa građanima Bosne i Hercegovine o tome kako oni vide svoju evropsku budućnost i kako se ta budućnost može pretočiti u sadašnju realnost. Tokom sljedeća dva mjeseca, susrest ću se sa građanima iz šesnaest gradova širom zemlje kako bih direktno sa njima razgovarao o tome šta uključuje proces integracija u EU i šta može pružiti. Proces konsultacija je također u toku i na internetu, gdje je kreirana web stranica kako bi, između ostalog, pomogla javnu on-line debatu, u kojoj ću ja aktivno učestvovati. Kampanja je zajednički organizovana sa lokalnim nevladinim organizacijama, na taj način dajući zainteresiranim akterima poseban interes za učestvovanje.

Opipljiv napredak u integraciji Bosne i Hercegovine u Evropu će kod građana ojačati proevropska osjećanja, stvarajući pozitivan ciklus. Trenutno, integracija u EU jeste najvažniji cilj koji dijele svi građani.

Činjenica je – i sigurno nesretna činjenica, kada se posmatra iz perspektive Bosne i Hercegovine – da su trenutno u središtu pažnje EU, kada je u pitanju Zapadni Balkan, Kosovo i Srbija. Ovo je naravno razumljivo, ali istovremeno je važno da EU ne odvрати svoju pažnju sa Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina je dobro uznapredovala na putu ka dugoročnoj stabilnosti. U nju je uložena enormna ekonomska i diplomatska pomoć EU. Sada nije vrijeme da se Bosna i Hercegovina zaboravi. Sada je vrijeme da se naglasi i promoviše njena evropska perspektiva – najbolji primjer razrješenja sukoba u istoriji.

Hvala vam.